

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 443/2022-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky**, Račianska 71, Bratislava, IČO 00 166 073, proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Cdo/339/2021 z 31. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti sťažovateľky pre porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), porušenia práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 7Cdo/339/2021 z 31. januára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka požaduje zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v celom rozsahu a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. [REDAKOVANÉ] (sťažovateľ) sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. apríla 2022 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom podľa čl. 46 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len

„krajský súd“) č. k. 6Co/47/2021-433 zo 7. júla 2021 v spojení s napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Požadoval napadnuté uznesenie najvyššieho súdu vo výroku o odmietnutí dovolania voči výrokom I, II a III napadnutého rozsudku krajského súdu v spojení s napadnutým rozsudkom krajského súdu zrušiť a v tejto časti vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň požadoval náhradu trov konania.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. Pls. ÚS 31/2022-8 z 15. júna 2022 ústavný súd spojil konania o ústavných sťažnostiach sťažovateľov na spoločné konanie. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom.

4. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 443/2022-19 z 28. júla 2022 ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v časti, v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a porušenie práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol a odmietol aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa (v celom rozsahu).

5. Sťažovateľ (ako žalobca) sa žalobou proti sťažovateľke (ako žalovanej) domáha nároku na náhradu škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím – uznesením Okresnej prokuratúry Bratislava I z 30. novembra 1999 č. k. Pv 707/99 podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Uvedeným uznesením Okresná prokuratúra Bratislava I obvinila sťažovateľa z trestného činu porušovania povinností pri správe cudzieho majetku. Okresný súd Dunajská Streda sťažovateľa napokon oslobodil a Krajský súd v Trnave odvolanie prokurátora a poškodeného zamietol.

6. O žalobe sťažovateľa rozhodol Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 5C/18/2010-211 z 24. júna 2013 tak, že zaviazal sťažovateľku zaplatiť sťažovateľovi (a) náhradu škody vo výške 1 306,97 eur spolu so 6 % úrokom z omeškania ročne od 4. augusta 2009 do zaplatenia, (b) náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 80 000 eur a (c) náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 8 016,96 eur. Vo zvyšku okresný súd žalobu sťažovateľa zamietol.

7. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozhodol (v poradí štvrtým rozsudkom) tak, že (I.) rozsudok okresného súdu potvrdil vo výroku, ktorým bola v časti prevyšujúcej sumu 1 306,97 eur zamietnutá žaloba o náhradu škody (pozostávajúcej z náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa v trestnom konaní), (II.) rozsudok okresného súdu potvrdil taktiež vo výroku, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť sťažovateľovi z titulu náhrady nemajetkovej ujmy sumu 25 000 eur a vo výroku, ktorým bola zamietnutá žaloba o náhradu nemajetkovej ujmy prevyšujúcej 80 000 eur, (III.) zmenil rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť sťažovateľovi z titulu náhrady nemajetkovej ujmy sumu prevyšujúcu 25 000 eur do sumy 80 000 eur tak, že žalobu v tejto časti zamietol, (IV.) potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým bola žaloba o zaplatenie úrokov z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy zamietnutá, (V.) v konaní o náhradu škody pozostávajúcej z trov právneho zastúpenia v trestnom konaní žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania a (VI.) v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

8. Proti výroku II, V a VI napadnutého rozsudku krajského súdu podala dovolanie sťažovateľka a proti výrokom I, II, III a IV napadnutého rozsudku krajského súdu podal dovolanie sťažovateľ.

9. Najvyšší súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že rozsudok krajského súdu zrušil vo IV. výroku, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu o zamietnutí žaloby na zaplatenie úrokov z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy, a vo výrokoch V a VI o nároku na náhradu trov konania a vec v rozsahu zrušenia vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie voči výrokom I, II a III napadnutého rozsudku krajského súdu odmietol.

10. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia:

- vo vzťahu k dovolaniu sťažovateľa podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) uviedol, že námietku sťažovateľa, že sa odvolací súd nevysporiadal s jeho námietkami vo vzťahu k priznanej náhrade škody, nepovažuje za dôvodnú, pričom poukázal na konkrétne body napadnutého rozsudku krajského súdu;
- vo vzťahu k dovolaniu sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP ohľadom námietky sťažovateľky, že krajský súd odvolací súd výrok V a VI nedostatočne odôvodnil a arbitrárnym spôsobom rozdelil nárok na náhradu trov konania na dva samostatné nároky, najvyšší súd uviedol, že v zmysle § 255 CSP bolo povinnosťou odvolacieho súdu poukazom na čiastočný úspech sporových strán náhradu trov konania pomerne rozdeliť a o nároku na náhradu trov konania rozhodnúť jedným výrokom. V tejto časti preto najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie;
- pokiaľ ide o dovolanie sťažovateľa v časti úrokov z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy, sťažovateľ prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. c) CSP poukazom na rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/48/2017 a č. k. 1Co/15/1997. V tejto časti najvyšší súd poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/48/2017 a č. k. 4Cdo/257/2019 ako na rozhodnutia, ktoré predstavujú ustálenú prax v riešení otázky úrokov z omeškania z priznanej náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím, čím bol prekonaný odlišný právny názor uvedený v rozhodnutí dovolacieho súdu č. k. 1Co/15/1997. Bol preto splnený predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP a dovolací súd v tomto výroku, ktorým boli úroky z omeškania z priznanej náhrady nemajetkovej ujmy zamietnuté, napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil v tejto časti na ďalšie konanie.
- vo vzťahu k spornej výške nemajetkovej ujmy dovolací súd uviedol, že odvolací súd sa podľa neho pri určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, a preto v tejto časti dovolanie sťažovateľov ako neprípustné odmietol.

11. Ústavný súd považuje za dôležité poukázať na skutočnosť, že predchádzajúce tri rozhodnutia krajského súdu ako odvolacieho súdu vo vzťahu k rozsudku okresného súdu č. k. 5C/18/2010-211 z 24. júna 2013 boli predmetom dovolacieho prieskumu, kde najvyšší súd ustálil, že sudy správne posudzovali nárok sťažovateľa podľa zákona č. 58/1969 Zb., pričom zároveň dospel k záveru, že nemožno subsidiárne aplikovať § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) z dôvodu zákazu retroaktivity.

II. Argumentácia sťažovateľky

12. Prípustnosť ústavnej sťažnosti napriek tomu, že ide o kasačné rozhodnutie, odôvodňuje sťažovateľka nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 212/2011, podľa ktorého je ústavná sťažnosť prípustná, ak dovolací súd zaviazá odvolací súd, resp. súd nižšej inštancie, takými právnymi názormi, ktoré nevyhnutne v ďalšom konaní povedú k rozhodnutiu porušujúcemu právo na súdnu ochranu. Navyše, sťažovateľka argumentuje porušením práva na zákonného sudcu, ktoré vyústilo do neústavnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a ktoré už neskôr nemožno procesne napadnúť (III. ÚS 46/2020 a IV. ÚS 273/2021).

13. Sťažovateľka argumentuje, že otázka existencie nároku na zaplatenie úroku z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy síce bola dovolacím súdom riešená spôsobom zakladajúcim dostatočný dôvod na konštatovanie o existencii ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, avšak nie tej, ktorú prezentoval najvyšší súd v napadnutom uznesení (4Cdo/48/2017 a 4Cdo/257/2019), ale rozhodnutiami najvyššieho súdu č. k. 1Co/15/1997, 6Cdo/185/2021 a č. k. 7Cdo/100/2017. Ak sa preto najvyšší súd chcel odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe, bolo podľa sťažovateľky jeho povinnosťou predložiť veci na posúdenie veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, sťažovateľa (zúčastnenej osoby) a vyjadrenie LITIGIS – Centra ochrany ľudských práv

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

14. Najvyšší súd sa k podanej ústavnej sťažnosti vyjadril podaním z 12. septembra 2022, doručeným ústavnému súdu 21. septembra 2022. Podpredsedníčka najvyššieho súdu sa vyjadrila, že ponecháva rozhodnutie na úvahe ústavného súdu, a zároveň pripojila vyjadrenie JUDr. Ľubora Šeba ako predsedu senátu 7C. Ten sa rovnako vyjadril v tom zmysle, že opodstatnenosť podanej ústavnej sťažnosti ponecháva na posúdení ústavného súdu.

III.2. Vyjadrenie sťažovateľa ako zúčastnenej osoby:

15. Sťažovateľ sa k podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľky vyjadril zároveň ako zúčastnená osoba, a to podaním zo 6. septembra 2022, doručeným ústavnému súdu 9. septembra 2022.

16. Vo svojom vyjadrení v prvom rade nesúhlasí s odmietnutím vlastnej ústavnej sťažnosti – podľa jeho názoru ústavný súd konal formalisticky, nerešpektujúc skutočný obsah ním podanej ústavnej sťažnosti, čím mal sám porušiť základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

17. Pokiaľ ide o ústavnú sťažnosť sťažovateľky, konštatoval, že už možno povedať čokoľvek k zjednocovaniu judikatúry najvyššieho súdu, s tým, že ani po 12 rokoch nebude vec skončená, lebo:

- ústavný súd podľa názoru sťažovateľa sám nerešpektuje ústavu;

- už pri prijímaní ústavnej sťažnosti nevyhodnotil analógiu v skutkovom stave ním citovaných rozhodnutí vrátane v súvislosti s posudzovaním relevantnej právnej úpravy (napr. R 45/2000 sa týka nemajetkovej ujmy podľa § 13 Občianskeho zákonníka);
- nejde o ojedinelé rozhodnutie, keď v ostatnom čase prijal podobné rozhodnutie pod č. k. 7Cdo/145/2020;
- existuje aj kvalifikácia rozhodnutia ako rozhodnutie *per incuriam*, ktorým sudca bezmyšlienkovite nasleduje rozhodnutie, ktoré sa na podobnú vec nevzťahuje, alebo opomenie nejaké pravidlo, ktoré použiť mal a pod.;
- je mu známy postup, aj keď nie optimálny, kedy všeobecný súd môže odlišne posúdiť rovnakú (obdobnú) právnu problematiku, kedy nie každá takáto odlišnosť je porušením základných práv v rovine ústavnoprávnej a ktorá by mala viesť k zrušeniu jedného z týchto rozhodnutí.

18. Zrušenie napadnutého uznesenia bude podľa názoru sťažovateľa v príkrom rozpore so zásadou účinnej ochrany základného práva podľa čl. 46 ods. 3 ústavy. Aby náhrada nemajetkovej ujmy mohla plniť svoju funkciu, musí z nej vyplývať nárok na úroky z omeškania, ak ho štát dobrovoľne nesplní v 6-mesačnej lehote stanovenej v osobitnom zákone. Sťažovateľ poukazuje na test proporcionality pri riešení uvedeného konfliktu viacerých základných práv.

III.3. *Amicus curiae* v záujme ochrany základných práv a slobôd – vyjadrenie LITIGIS, Centra ochrany ľudských práv:

19. Dňa 13. januára 2023 bolo ústavnému súdu doručené *amicus curiae* od LITIGIS – Centra ochrany ľudských práv (ďalej len „LITIGIS“).

20. LITIGIS v prvom rade poukazuje na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 7Cdo/243/2019 z 28. októbra 2020, kde najvyšší súd poukázal na to, že rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 1Co/15/1997 a č. k. 6Cdo/185/2011 nie sú vo vzťahu k nastolenému právnemu posúdeniu priliehavé pre odlišnosť nielen skutkových okolností, ale predovšetkým právnych otázok v nich riešených.

21. Voči tomuto rozhodnutiu najvyššieho súdu bola zo strany sťažovateľky podaná ústavná sťažnosť, o ktorej rozhodol ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 273/2021 takto: „*S poukazom na bod 58 tohto uznesenia ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľný aj záver všeobecných súdov v otázke omeškania žalovanej s náhradou nemajetkovej ujmy, pri ktorej sťažovateľka poukázala na to, že žalobcovi priznaný úrok z omeškania dosahuje takmer výšku samotnej sumy náhrady nemajetkovej ujmy, t. j. 15 000 eur.*“

22. Ďalej poukazuje na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 8Cdo/191/2020 z 27. januára 2022, v ktorých rovnako najvyšší súd nasledoval rozhodnutia č. k. 4Cdo/257/2019, 4Cdo/48/2017 a č. k. 7Cdo/243/2019, ako aj na uznesenie č. k. 2Cdo/48/2010, podľa ktorého vzťah vyplývajúci zo zodpovednosti za škodu je zodpovednostným právnym vzťahom v zmysle Občianskeho zákonníka a štát sa dostáva do omeškania uplynutím 6-mesačnej lehoty, v rámci ktorej má povinnosť nahradiť poškodenej osobe akúkoľvek škodu alebo ujmu.

23. K spornej otázke sa napokon vyjadrili aj všeobecné súdy – napríklad Krajský súd v Košiciach v rozsudku č. k. 6Co/186/2017, Krajský súd v Žiline v rozsudku č. k. 11Co/108/2019.

24. LITIGIS je toho názoru, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu nedošlo k odklonu od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je aj v súlade s uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 273/2021.

III.4. Replika sťažovateľky:

25. Sťažovateľka možnosť vyjadriť sa k podaniam najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby nevyužila.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

26. V uznesení z predbežného prerokovania, ktorým ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v časti, v ktorej namieta porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a porušenie práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatoval, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu napriek tomu, že ide o rozhodnutie kasačné, je spôsobilé byť predmetom ústavného prieskumu, a to s ohľadom na to, že namietané porušenie povinnosti najvyššieho súdu predložiť vec veľkému senátu je spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do postavenia sťažovateľky, keďže sa vzťahuje výlučne na dané procesné štádium (napadnuté dovolacie konanie) a týka sa výlučne ústavnosti procesného postupu vo veci sťažovateľky konajúceho najvyššieho súdu, a preto nemôže byť namietané v neskoršom konaní.

27. Najvyšší súd v napadnutom uznesení posudzoval okrem iného prípustnosť dovolania sťažovateľa (ako žalobcu) podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, ktorý poukazoval na rozdielnu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v otázke úrokov z omeškania z priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, konkrétne argumentujúc uznesením najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/48/2017 z 30. júla 2019 a rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 1Co/15/1997 z 24. júna 1998 [publikovaným v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka stanovísk“) č. 4/2000 pod R 45/2000].

28. V odôvodnení napadnutého uznesenia (str. 11 bod 29) najvyšší súd konštatoval, že rozhodnutia dovolacieho súdu č. k. 4Cdo/48/2017 a č. k. 4Cdo/257/2019 sú rozhodnutiami, ktoré predstavujú ustálenú prax v riešení otázky úrokov z omeškania z priznanej náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Touto ustálenou praxou bol podľa najvyššieho súdu prekonaný odlišný právny názor uvedený v rozhodnutí dovolacieho súdu č. k. 1Co/15/1997. Bol preto splnený predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP, pričom odvolací súd podľa najvyššieho súdu uvedenú právnu otázku posúdil nesprávne.

29. Podľa § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

30. Podľa § 48 ods. 1 CSP ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor.

31. Ústavný súd v náleze č. k. II. ÚS 139/2021 uviedol, že pod povinnosť predložiť vec veľkému senátu na rozhodnutie v zmysle § 48 ods. 1 CSP nemožno podradiť len také prípady, keď rozhoduje príslušný senát najvyššieho súdu o dovolaní podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (t. j. prípady, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu), ale aj pod také prípady, keď najvyšší súd rozhoduje o dovolaní podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP (t. j. keď existuje rozdielna prax dovolacieho súdu). Spor o interpretáciu právnej normy pritom bude daný vždy, keď sú v najmenej dvoch rozhodnutiach najvyššieho súdu vyslovené právne názory, ktoré rovnakú právnu normu interpretujú (vykladajú) odlišným spôsobom.

32. Zásadnou právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, v tomto prípade bola otázka vzniku nároku na zaplatenie úroku z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy. Vo vzťahu k tejto otázke ústavný súd identifikoval nasledovné rozhodnutia najvyššieho súdu:

- už spomínaný **rozsudok najvyššieho súdu č. k. 1Co/15/97 z 24. júna 1998** (publikovaný v zbierke stanovísk pod č. R 45/2000), v ktorom najvyšší súd konštatoval, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia – až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania. Ústavný súd považuje za vhodné uviesť, že išlo o konanie o ochranu osobnosti, v ktorej sa žalobca domáhal náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za neoprávnený zásah do osobnostných práv medializáciou nepravdivých informácií žalovaným;

- **uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2Cdo/48/2010 z 21. decembra 2010**, v ktorom sa prvýkrát najvyšší súd odklonil od svojho judikátu R 45/2000 (je potrebné dodať, že bez toho, aby vôbec uvádzal akékoľvek svoje stanovisko k vlastnej skoršej judikatúre) a uviedol, že štát je povinný nahradiť škodu najneskôr do 6 mesiacov odo dňa, keď poškodený nárok riadne uplatnil postupom podľa § 10 cit. zákona. Márnym uplynutím tejto lehoty sa štát ako dlžník zo zodpovednostného právneho vzťahu (§ 489 Občianskeho zákonníka) dostáva do omeškania, a tak najskôr odo dňa nasledujúceho po uplynutí 6-mesačnej lehoty ho postihuje povinnosť zaplatiť poškodenému veriteľovi tiež úroky z omeškania. Ústavný súd považuje za vhodné dodať, že ďalšie (často spomínané) **uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2Cdo/155/2010 z 21. decembra 2011** bolo dovolacím rozhodnutím v tej istej veci ako uznesenie č. k. 2Cdo/48/2010. Krajský súd po vrátení veci nerešpektoval rozhodnutie najvyššieho súdu, a preto bolo jeho opätovné rozhodnutie napadnuté dovolaním (najvyšší súd sa k otázke úrokov z omeškania v tomto rozhodnutí nevyjadroval, pozn.);

- **rozsudok najvyššieho súdu č. k. 6Cdo/185/2011 zo 14. marca 2012**, v ktorom sa najvyšší súd odvoláva na rozsudok najvyššieho súdu č. k. 1Co/15/97 a konštatuje, že nezistil žiadny dôležitý dôvod, pre ktorý by sa mal odchyliť od takto publikovaného záveru;

- **rozsudok najvyššieho súdu č. k. 7Cdo/253/2013 z 10. decembra 2014**, v ktorom najvyšší súd konštatoval, že sudy nižšieho stupňa nárok na úroky z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy posúdili rozdielne. Súd prvého stupňa dospel k záveru o jeho dôvodnosti a na rozdiel od neho odvolací súd k záveru o jeho nedôvodnosti. Najvyšší súd sa priklonil k názoru, že márnym uplynutím 6-mesačnej lehoty sa štát dostáva do omeškania a postihuje ho povinnosť zaplatiť poškodenému tiež úroky z omeškania (priklonil sa teda k judikatúre reprezentovanej uznesením č. k. 2Cdo/155/2010);

- **uznesenie najvyššieho súdu č. k. 7Cdo/100/2017 zo 17. októbra 2018**, v ktorom sa najvyšší súd vrátil k svojej pôvodnej judikatúre, poukazujúc na už citované rozhodnutie R 45/2000 a rozsudok najvyššieho súdu č. k. 6Cdo/185/2011. Toto rozhodnutie bolo neskôr zrušené samotným najvyšším súdom, ktorý o tej istej otázke rozhodol presne opačne – a to **uznesením č. k. 8Cdo/191/2020 z 27. januára 2022** – najvyšší súd odkazuje na neskoršiu judikatúru v tejto veci (rozhodnutia vydané až potom, ako najvyšší súd rozhodol uznesením č. k. 7Cdo/100/2017 pozn.);

- **uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/48/2017 z 30. júla 2019**, v ktorom najvyšší súd uviedol, že otázku nároku na úroky z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy možno považovať za vyriešenú rozhodnutiami najvyššieho súdu č. k. 2Cdo/48/2010, 2Cdo/155/2011 a č. k. 7Cdo/253/2013 so záverom, že „*štát je povinný nahradiť škodu najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa, kedy poškodený nárok riadne uplatnil podľa § 16 zákona č. 514/2003 Z. z. a márnym uplynutím tejto lehoty sa štát ako dlžník zo zodpovednostného právneho vzťahu (§ 489 Občianskeho zákonníka) dostáva do omeškania, a tak najskôr odo dňa nasledujúceho po uplynutí 6-mesačnej lehoty ho postihuje povinnosť zaplatiť poškodenému veriteľovi tiež úroky z omeškania*“. Ústavný súd v súvislosti s týmto rozhodnutím udáva, že bolo zrušené **nálezom ústavného súdu č. k. IV. ÚS 617/2022**. V tomto náleze ústavný súd konštatoval, že „*Reakcia dovolacieho súdu sa obmedzila na citáciu rozhodnutí (2 Cdo 48/2010, 2 Cdo 155/2010, 7 Cdo 253/2013) odlišných od tých, ktorými argumentovala sťažovateľka, pričom dovolací súd neposkytol žiadnu odpoveď na jej konkrétnu argumentáciu.*“;

- **uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/257/2019 z 26. februára 2020** – na toto rozhodnutie odkazuje ako na „*prelomové rozhodnutie*“, v ktorom najvyšší súd uviedol: „*... V súlade s § 8 ods. 5 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z. z. právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe má ten, kto bol vzatý do väzby, ak bol (okrem iného) oslobodený spod obžaloby. Z uvedenej dikcie zákona možno vyvodit', že nárok žalobcu podľa § 17 ods. 2 až 4 zákona č. 514/2003 Z. z. voči žalovanej vzniká už samotnou existenciou väzobného trestného stíhania a rozsudku, ktorým bola osoba pozbavená osobnej slobody následne oslobodená spod obžaloby. Preto rozhodnutie, ktorým sa priznáva táto náhrada škody vo forme nemajetkovej ujmy v peniazoch v konkrétnej výške, už len deklaruje existenciu tejto zákonom priznanej právnej skutočnosti a nárokov z nej vyplývajúcich (väzobného stíhania, oslobodzujúceho rozsudku a ich príčinnú súvislosť so vznikom nemajetkovej ujmy vzniknutej obmedzením na osobnej slobode jednotlivca). Podľa § 563 Občianskeho zákonníka, ak čas splnenia nie je dohodnutý, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal. Z uvedeného je preto možné ďalej vyvodit', že k vzniku omeškania s plnením nemajetkovej ujmy nedochádza márnym uplynutím lehoty ustanovenej v rozhodnutí súdu, ale už márnym uplynutím šesťmesačnej lehoty na plnenie podľa § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. Uvedený názor dovolacieho súdu je podporený aj novelou č. 412/2012 Z. z., ktorou bolo s účinnosťou od 1. januára 2013 ustanovenie § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. zmenené tak, že podľa poslednej vety tohto ustanovenia, ak súd rozhodnutím o náhrade škody prizná poškodenému aj úrok z omeškania, lehota omeškania začína príslušnému orgánu plynúť najskôr dňom oznámenia, že neuspokojí nárok na náhradu škody alebo uplynutím šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovania nároku, ak súd neurčí začiatok jej plynutia neskôr.*“ Túto líniu potom nasledoval

najvyšší súd aj v **uznesení č. k. 7Cdo/243/2019 z 28. októbra 2020** a v **uznesení najvyššieho súdu č. k. 7Cdo/145/2020 z 30. júna 2022**.

33. Ústavný súd konštatuje, že pokiaľ ide o otázku vzniku nároku na úroky z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy, dospel najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach k rozdielnym právnym názorom. Jeden právny názor hovorí o tom, že štát sa dostáva do omeškania s povinnosťou zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch až márnym uplynutím lehoty na plnenie určenej na základe súdneho rozhodnutia. Podľa druhej názorovej línie omeškanie štátu nastáva už uplynutím 6-mesačnej lehoty od riadneho uplatnenia nároku na náhradu škody. Riešenie uvedenej otázky teda závisí od posúdenia účinkov rozhodnutia o náhrade nemajetkovej ujmy v prípade zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Na tomto mieste ústavný súd zdôrazňuje, že s ohľadom na dôvody a rozsah podanej ústavnej sťažnosti nebolo jeho úlohou vec meritórne posúdiť a namietané nebolo nesprávne právne posúdenie najvyšším súdom, ale to, či najvyšší súd mal alebo nemal povinnosť vec postúpiť veľkému senátu na posúdenie a rozhodnutie.

34. Je zrejmé, že diametrálne odlišné právne posúdenie vecí súdom v skutkovo totožných veciach za jednotnej právnej úpravy je v podmienkach materiálneho právneho štátu neakceptovateľné. Nielenže tým dochádza k bezprostrednému narušeniu právnej istoty, ale súčasne aj k degradovaniu dôveryhodnosti súdnej moci ako takej a k spochybneniu jej kompetentnosti, pokiaľ ide o plnenie základných úloh štátu. Ak totiž na konkrétnu otázku existujú v totožných podmienkach dve protichodné odpovede, je minimálne jedna z nich nevyhnutne nesprávna, s čím sa priamo spája dôsledok nespravodlivosti a nezákonnosti, prinajmenšom v konkrétnom uvedenom prípade (Sedlačko, F. *Judikatúra k záväznosti judikatúry*. In: XXI. Slovenské dni práva. Zborník. Bratislava : SAK, 2015). Otázne však v tomto prípade je, či skutočne ide o dva popri sebe existujúce tábory, a to s ohľadom na časové súvislosti.

35. Ako už konštatoval ústavný súd v uznesení č. k. I. ÚS 276/2018, povinnosť postúpenia veci veľkému senátu na zaujatie zjednocujúceho stanoviska a rozhodnutie veci nie je účelné rozširovať aj o právne názory obsiahnuté v už prekonanej judikatúre. Relevanciu v tomto smere možno priznať len zamýšľanému judikátornému odklonu od právneho názoru aktuálneho v čase rozhodovania konajúceho senátu, keďže v opačnom prípade by bolo potrebné zjednocovanie neúnosného množstva „historicky prežitých“ právnych názorov.

36. S ohľadom na uvedené zhrnutie rozhodovacej praxe najvyššieho súdu možno dospieť k týmto záverom:

- posledné rozhodnutie najvyššieho súdu, podľa ktorého je štát v omeškaní s náhradou nemajetkovej ujmy až v prípade, ak neplní podľa súdneho rozhodnutia, ktorým je nemajetková ujma priznaná, bolo rozhodnutie č. k. 7Cdo/100/2017 – a aj to bolo neskôr zrušené (bez ohľadu na skutočnosť, že je minimálne zarážajúce, keď najvyšší súd zruší sám svoje vlastné rozhodnutie a zaujme opačný postoj). Odhliadnuc však od tohto rozhodnutia, je posledné rozhodnutie z tohto „tábora“ rozhodnutie č. k. 6Cdo/185/2011;
- v uznesení č. k. 4Cdo/257/2019 najvyšší súd poukázal na novelu zákona č. 514/2003 Z. z. – zákon č. 412/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorým bol s účinnosťou od 1. januára 2013 § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z.

zmenený tak, že podľa poslednej vety tohto ustanovenia ak súd rozhodnutím o náhrade škody prizná poškodenému aj úrok z omeškania, lehota omeškania začína príslušnému orgánu plynúť najskôr dňom oznámenia, že neuspokojí nárok na náhradu škody, alebo uplynutím šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovania nároku, ak súd neurčí začiatok jej plynutia neskôr;

- je zrejmé, že najvyšší súd po tomto uznesení už nenasledoval len právny názor v ňom prezentovaný, ale aj zmenu právnych predpisov, pretože po 1. januári 2013 bola (s výnimkou už spomínaného neskôr zrušeného uznesenia č. k. 7Cdo/100/2017) judikatúra najvyššieho súdu k posudzovanej otázke konštantná (ustálená).

37. Sťažovateľka argumentuje len rozhodnutiami staršími (v podstate posledné relevantné rozhodnutie bolo prijaté v roku 2012, a keďže rozhodnutie č. k. 1Co/15/97 bolo rozhodnutím v konaní o ochrane osobnosti, možno povedať, že ide o rozhodnutie skôr výnimočné). Od prijatia rozhodnutia č. k. 4Cdo/257/2019 sa pritom najvyšší súd od vlastnej rozhodovacej praxe neodchýlil a rozhodoval v súlade s touto rozhodovacou praxou, a to aj v posudzovanej veci. Z uvedeného dôvodu vo veci sťažovateľky konajúci senát najvyššieho súdu podľa názoru ústavného súdu nemal povinnosť postúpiť túto vec veľkému senátu.

38. Z dôvodu nesplnenia predpokladu (existencie zamýšľaného odklonu od aktuálnej judikatúry) pre postúpenie veci veľkému senátu nemožno uvažovať ani o porušení základného práva sťažovateľky na zákonného sudcu, preto ústavný súd sťažnosti sťažovateľky v časti, v ktorej namieta porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a porušenie práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, nevyhovel (výrok tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2023

Robert Šorl
predseda senátu